

Опара Надія Миколаївна
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Дударь Ніна Іванівна
викладач, завідувач лабораторії
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ І ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Наше століття характерне тим, що екологічна ситуація на планеті з кожним роком ускладнюється, особливо гострою стала проблема негативного впливу забрудненого навколишнього середовища на здоров'я людини.

В наш час виникають нові небезпеки, що обумовлені глобальними змінами природного середовища («парниковий» ефект, озонові діри, кислотні дощі); збільшенням концентрації та виникненням нових забруднювачів навколишнього середовища (природного і виробничого), зокрема високотоксичних хімічних сполук, мутагенних та канцерогенних органічних речовин. Серед джерел небезпеки виділяють три групи чинників: природні, техногенні, соціальні.

Група чинників, що належать до природної сфери (екологічних чинників) характеризує несприятливий вплив на людину та всі інші живі організми природного середовища. До цієї групи відносяться наступні чинники: кліматичні, ґрунтові, геоморфологічні, біотичні.

Одним із важливих сучасних завдань екології людини є визначення характеру та напрямку процесів, обумовлених впливом навколишнього середовища на людину, оцінка їх наслідків для її життєдіяльності.

Здоров'я людини можна назвати один із основних екологічних критеріїв якості навколишнього середовища. За офіційними даними експертів ВООЗ 20% патології людини обумовлені несприятливими екологічним станом навколишнього середовища.

Сьогодні будь-які несприятливі ефекти, котрі відображають наслідки

фізичного, хімічного, біологічного, психічного впливу на індивідуума чи популяцію, називають екологічно зумовленими. У міжнародній практиці офіційне визнання отримав термін «захворювання, пов'язане з навколишнім середовищем» (environmental disease), що позначає будь-яке захворювання, що виникає безпосередньо або опосередковано, повністю або частково в результаті впливу факторів навколишнього середовища на людину.

Територіальний розподіл захворювання населення тісно пов'язаний з екологічною ситуацією в Україні.

У зонах розміщення атомних електростанцій можлива висока загальна захворюваність населення, особливо злоякісними пухлинами; біля теплових електростанцій і цементних заводів – силікозом; в зоні металургійних заводів – хронічними бронхітами; кольорової металургії, нафтопереробних і хімічних заводів – раком легень; алюмінієвих заводів – отруєння фтором; інтенсивного руху автотранспорту – хронічних отруєнь і уражень легень.

Використання води із високою концентрацією кадмію може призвести до розвитку протеїнурії, нирковокам'яної хвороби, захворювання печінки, анемії, гіпертонічної хвороби, злоякісних пухлин, захворювань шлунково-кишкового тракту. Вода, забруднена марганцем, може викликати порушення ліпідного обміну, пневмонії, психічні розлади; миш'яком – захворювання шлунково-кишкового тракту, органів дихання, рак шкіри. Встановлено зв'язок між забрудненням води вінілхлоридом та захворюваннями на рак сечового міхура.

Інтоксикація парами ртуті може викликати незворотні ураження нервової системи.

Завдають шкоди здоров'ю людини фтор-, хлор- і фосфорорганічні забруднювачі, нітроти, нітрати, нітросполуки, пестициди, гербіциди.

Забруднення навколишнього середовища впливає на здоров'я різними шляхами і практично може впливати через всі сфери контакту людини із природою. Для людини несприятливими є забруднення будь-якого із компонентів навколишнього середовища. Уражені можуть бути різні системи і органи.

Науковці в галузі медицини поділяють захворювання, що пов'язані з дією навколишнього середовища на дві групи:

1. Екологічно залежні – це захворювання неспецифічного характеру, що виникають на тлі зміненого середовища. При цьому екологічні фактори провокують патогенетичні механізми хвороби та ускладнюють її перебіг. Як наслідок відбувається зростання не тільки загальної захворюваності, але й серцево-судинних, онкологічних, ендокринних, дитячих хвороб. Зростає чисельність порушень внутрішньоутробного розвитку плода та патології вагітності.
2. Екологічно зумовлені – це захворювання специфічного характеру, коли екологічний фактор є етіологічним чинником захворювання (ендемичні захворювання, природно-вогнищеві інфекції, захворювання, зумовлені дією шкідливих хімічних речовин, радіації, біологічних алергенів).

Бібліографічний список

1. Стефурак В.П. Навколишнє середовище і здоров'я людини. Медико-екологічна освіта / В.П. Стефурак, О.С. Ястребова //Галицький лікарський вісник. – 2014. - №1. – с. 126-128.

2. Яковенко М.Г. Людина та забруднення навколишнього середовища / М.Г. Яковенко, О.І. Зазимко, В.В. Россіхін, І.А. Кривицька // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія: Техногенна безпека. – 2013. - № 198. – с. 66-69.

3. Дмитрієв Ю.Д. Охорона навколишнього середовища. – К.: Вища школа, 2009 – 189 с.

4. Коцур Н.І. Екологічні ризики і здоров'я людини: сучасні проблеми та шляхи розв'язання /Н.І. Коцур // Молодий вчений. – 2016. - № 9. – с. 91-94.

5. Крижанівська А.Є. Навколишнє середовище – визначальний чинник здоров'я населення екологічно-кризових районів / А.Є.Крижанівська, Л.Я. Савчук // Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. – 2014 р. -№1. – с.36-42.